

<https://doi.org/10.15407/ukrmova2020.01.003>

УДК 81'38: 81–119

С.П. БИБИК, доктор філологічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу стилістики, культури мови
та соціолінгвістики, Інститут української мови НАН України
вул. М. Грушевського, 4, м. Київ, 01001
E-mail: sbybyk2016@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-9765-497X>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВОСТИЛІСТИКИ В ДОРОбКУ ЛЕОНІДА АРСЕНІЙОВИЧА БУЛАХОВСЬКОГО

У статті подано огляд наукових і науково-дидактичних праць Л.А. Булаховського, пов'язаних зі становленням теоретичної та практичної української лінгвостилістики, формуванням її напрямків (структурна стилістика, стилістика художньої мови, поетика, соціостилістика, історична стилістика). Зауважено про позицію дослідника: предметом лінгвостилістики є смислове та емоційно-оцінне наповнення твору.

Ключові слова: Л.А. Булаховський, лінгвостилістика, мовний стиль, художня мова, стилістичний засіб мови, ритмомелодика, інтимізація, прозаїчність, поетичність, вульгаризм.

Історію українського мовознавства неможливо уявити без імені академіка Леоніда Арсенійовича Булаховського (1888—1961). Адже його титанічна праця пов'язана з організацією та розвитком таких філологічних напрямків, як загальне, порівняльно-історичне мовознавство, акцентологія, історія мови, лексикологія, синтаксис, лексикографія...

Уписане воно й в історію *академічної лінгвостилістики*, яка починалася у 30—40-і рр. ХХ ст. від рівневого, або структурного, підходу, від осмислення «системи засобів» нашої мови, що припускають можливість їх вибору, відповідного використання тими, хто пише або говорить [8]. І у працях 40-х рр. ХХ ст. під «стилістичною скерованістю» у мовній діяльності дослідник розумів «факт вибору з можливих засобів мови для створення *відтінку* (курсив наш — С. Б.) думки і певного емоційного її забарвлення» [2: 574], а під власне-стилістичними функціями мовних засобів розумів потребу надати мові те, а не інакше смислове або емоційне навантаження та забарвлення [3].

Цитування: Бибик С.П. Теоретичні засади української лінгвостилістики в доробку Леоніда Арсенійовича Булаховського. *Українська мова*. 2020. № 1 (73). С. 3—12. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2020.01.003>

Українська лінгвостилістика (запровадив цей термін на позначення «учення про мовний стиль («слог»)» [5: 238] саме Л.А. Булаховський) як окрема навчальна дисципліна почала оформлятися наприкінці 20-х рр. ХХ ст. [6]. Цим ми завдячуємо представникам Харківської філологічної школи, які зініціювали створення курсу стилістики: очолив цей проєкт Леонід Арсенійович, він і керував роботою Б.О. Ткаченка («Нарис української стилістики», 1930). Уже в перші українські курси під назвою «Основи мовознавства» (1931—1932) Булаховський увів матеріал про стилістичні засоби мови, ритмомелодику, словопорядок (нейтральний, імпульсивний) [6].

Постання об'єкта лінгвостилістики. Лінгвостилістика торувала свій шлях від досліджень у галузі історії мови, теорії словесності (поетики) та загального мовознавства. Її предмет постав не відразу чітко: він балансував між завданнями поетики досліджувати стилі творів з урахуванням характеру сюжетів, прийомів композицій, вибору образів тощо та завданнями мовознавства вивчати мову творів. Хоч, на перший погляд, останнє із завдань вужче, але тут же Л.А. Булаховський підкреслює: лінгвостилістика має «схарактеризувати їх (окремі моменти словесного мистецтва — С. Б.) як такі, що здійснюють вираження єдиного замислу з його смислового та емоційно-афективного боку» [5: 242]. Саму методологію аналізу мовного стилю дослідник бачив як модель визначення «щό саме хоче виразити мовець чи той, хто пише» → «до яких засобів мови він при цьому звертається, підпорядковує їх своїй меті, смакам» → «як ці засоби визначають індивідуальну мовну манеру письменника (уживав як синонімічні терміни: *авторова мова*, *авторський мовний стиль* — С. Б.) на тлі мовних манер, типових для певних жанрів, епох, для мовців». На етапі «виходу лінгвостилістики з пелюшок поетики» дослідник розумів її завдання як вивчення мовної майстерності письменника, його володіння мовою, прийомами комбінування елементів мови на тлі норми — словникової та граматичної [5: 242], як вибір та реалізацію засобів вираження [5: 243]. Розуміння індивідуального стилю письменника як певних «відхилень» від мови колективу спричинувало і двозначність термінологічних означень, зокрема пор. «сфера стилю художньої мови». У такому термінопозначенні наклалися і сфера стилю як різновид мовної діяльності, і потрактування стилю як комбінування елементів мови (за нижніми мірками — дискурсу і тексту).

Таке розуміння об'єкта лінгвостилістики, вважає член-кор. С.Я. Єрмоленко, було спричинене двома методологічними підходами в мовознавстві 20—60-х рр. ХХ ст.: 1) у структурі мови немає окремого стилістичного рівня, а тому стилістичні функції лексико-граматичних одиниць — додаткові реалізації їхніх семантичних та афективних властивостей; 2) мова художніх творів — основний критерій виробленості та розвитку літературного різновиду національної мови, джерело лексико-семантичного і словотвірного новаторства; художник слова ніби творить свій індивідуальний стиль як добрий знавець загальнонародної мови [12: 20—21].

Соціальний аспект диференціації стилів. Неможна обійти увагою і те, що ще в навчальних курсах межі 20—30-х рр., зокрема у 2-й лекції «Соціальна природа мови», Л.А. Булаховський зауважив про наявність *стилю окремої людини*, який може виявлятися під час спонукання до інших, а також під час повідомлення про що-небудь, тобто тоді, коли мовець виконує *соціальні функції, ролі* й сподівається від співрозмовника певної реакції на його слова. Врешті-решт дослідник підводить до висновку про *діалогічну форму соціальних стилів* [7: 33—35].

Ці думки важливі нині, коли ще не так сміливо, як хотілося б, але говорять про формування ще одного інтегративного напрямку — соціостилістика. Зокрема, у такому ракурсі пропонувалося вивчати функції, за тогочасною термінологією, обласної і соціальнодіалектної лексики [3: 57—61], а в художній прозі — селянську мову, мову купців, духівництва, міщан, мета, призначення якої «наблизити читача до побутових вражень, створити у нього настрої, близький до ролі спостерігача» [3: 60].

Обґрунтування об'єкта лінгвостилістики супроводжувалося **диференціацією функціональних стилів**. Матеріалом досліджень з історії української літературної мови були тексти пам'яток і художніх творів. Зазначимо, що поняття «текст» Л.А. Булаховський майже не вживав, напр., фіксуємо поодинокі сполуки на зразок *тексти конфесіональні* [2: 52], *культурний текст богослужбового характеру* [2: 226]. Його у працях 40—50-х рр. заступало поняття *письменство* 'літературна пам'ятка; писемний продукт; літературна діяльність', пор.: *письменство конфесіонального характеру* [2: 39], *письменство церковного характеру (церковно-книжне)* [2: 222], *письменство державно-побутове* [2: 225], тобто актова мова, *письменство світсько-державного характеру* [2: 223], тобто правові документи, записи і под.

Завдяки працям у царині історії мови дізнаємося, що поняттєве означення «мовностилістичний» стосувалося вправності письменників в оформленні своїх думок [2: 226]. На позначення того чи того стилю слугували словосполучення *художня мова, конфесіональна (культурна) мова, канцелярська мова, актова мова* [2]. І нині це синонімічні відповідники до «художній стиль», «релігійний стиль» і под. Отже, на межі 40—50-х рр. минулого століття диференціювали шість стилів. Про розмовний стиль ще не йдеться (поняття «розмовна мова» — синонім усної побутової практики), але вже звертається увага на побутові жанри, побутовий зміст текстів, на певну єдність культурного (літературного) і побутового.

Принципи розрізнення функціональних стилів. Цікаво, що в системі стилів Булаховського ще зберігався відбиток риторичної теорії. Дослідник до т. зв. раціоналістичних стилів уналежнював публіцистичний, епістолярний, науковий [2: 236].

Диференціюючи стилі за критерієм образності, він уживав поняття «неоздоблені стилі», зокрема стосовно наукового та офіційно-ділового. Праця «3 робіт на ділянці слов'янського мовознавства в УРСР» (1944) доносить нам міркування про особливість природи естетичного в мові

художнього твору, про те, що при вивченні мови письменника «загальнонародні функції» слів і функції художньо-авторські накладаються: «Авторську мову треба вивчати в її синтетичній спрямованості на художній вплив, а це обов'язково вимагає уваги до ряду моментів саме літературного порядку (тематики, образів, стилю і под.), що кінець-кінцем сягає своїм корінням ще глибше — в моменти соціально-історичні».

Загалом писемну, книжну *літературну практику кваліфікував як естетичну потребу освічених людей*, а її стан характеризував як *книжну культуру часу* [2: 222], почасти позначав літературну мову як культурну. Зокрема у праці «Питання походження української мови» він характеризував мову І. Котляревського та Т. Шевченка як *мірило культурно-побутової спільності*, а в «Нарисах з загального мовознавства» відзначав: «розмовна мова своїм складом значно консервативніша, ніж мова *книжна*, літературна, що обслужує численніші й різноманітніші потреби суспільства» [5: 74].

Стилістичний аспект не обходить увагою і в дослідженні «Виникнення і розвиток літературних мов» (1941, 1946, 1947) [зокрема: 1: 321—470], поєднуючи його з естетичною оцінкою (гарне — негарне, добре — краще як колективна оцінка) вибору мовного засобу, що окреслює за допомогою таких критеріїв стилістичної розвиненості літературної мови, як гнучкість, ясність, точність. Насамперед авторитетами у цьому ракурсі є письменники, менше — граматики та інші теоретичні праці [1: 399]. Визначальна роль саме поколінь мовців та їхніх авторитетів на кожному етапі розвитку мови, які урегульовують лексичну та граматичну сторони літературних мов, працюють як національний колектив під «тиском вимог до соціальної сталості способів мовлення» на формування численних жанрових та індивідуалізованих різновидів мови [1: 467].

Засади *рівневої лінгвостилістики* акад. Булаховський виклав у контексті історії літературної мови. І хоча найважливіші теоретичні й практичні аспекти цього важливого для лексикології, лексикографії та лінгводидактики питання закладено переважно на матеріалі російської літературної мови, утім відповідні глибокі новаторські праці визначили вивчення системи і структури української літературної мови. У курсі загального мовознавства Л.А. Булаховський передумови диференціації мовних стилів бачив насамперед на рівні лексичного складу мови, забарвленні слів «оціночними моментами» (урочисті, поетичні, ввічливі, лайливі, витончені, вульгарні, серйозні, жартівливі тощо), які виявляються на тлі «нейтральних відносно чуття». Спираючись на дослідження словникового складу мови й досвід укладання словників, дослідник переконує в тому, що «стилістичні (настановні) мовні сфери практично є не такі відмежовані одна від одної» [5: 89].

Як зазначено вище, ще на межі 20—30-х рр. ХХ ст. Л.А. Булаховський запропонував класифікацію стилістично забарвленої лексики, яку було покладено й в основу навчальних курсів. Наголошуючи на умовності такої диференціації, дослідник виокремлював:

1) *загальноповсякденні та загальнозрозумілі* слова, серед яких виділяв *специфічно-побутову* лексику, або побутові слова, характерні для мови прози,

белетристики (з розрізненням чужомовних та російських побутових слів, екзотизмів та етнографізмів). Властиво, що побутову лексику характеризував як таку, що певна її частина має на собі відбиток соціального забарвлення (селянська, поміщицько-дворянська, новітня для періоду початку ХХ ст. — індустріально-технічна);

2) *термінологічну* лексику, зокрема *термінологічно-побутову*, тобто таку, що додає до прозових творів специфічний колорит (етнографічний, жартівливий). Факт уведення такої лексики до художніх творів пояснював як розвитком самого життя, так і рівня освіченості читача;

3) *емоційну афективно забарвлену* лексику: власне емоційну; лайливу; згрубілу; вульгаризми, афективно-фамільярну лексику; поетизми, або лексику з емоцією поетичності (урочистості, ніжності, ласкавості, фамільярності, гумору, жартівливості, ввічливості);

4) *специфічно-книжну* лексику наукової прози та *абстрактну* лексику [3: 35—57; 10].

Важливе значення для рівневого аналізу художніх творів, листування письменників (а у творчому доробку науковця є ретроспективні розвідки про епістолярний стиль [10]) мала класифікація лексики і фразеології за територіальним і соціальним походженням: діалектизми (діалектна лексика), селянська лексика, народна побутова лексика, семінаризи, канцеляризи, арготична лексика [10: 240—290], а також у діахронному аспекті — архаїзми, неологізми, церковнослов'янські [3: 35—57; 10: 291—342].

Розрізняючи лексику літературної мови за забарвленням, чуттям, Леонід Арсенійович зауважив про потребу диференціювати категорійні ознаки мови (правда, цим поняттям він не послуговувався; це вже сучасне трактування, у тексті ж «Нарисів» зазначено про загальне розрізнення значень). Серед таких — поетичне і прозаїчне («не тільки як словесний матеріал, з якого створюються жанри», а насамперед поетичне як те, що промовляє до чуття та уяви; прозаїчне — переважно розсудкове, інтелектуальне). Як опозиційну категорію слів подано урочисті й вульгарні.

Саме на останній з оцінок зупинемося детальніше. Якщо в урочистих словах спостерігаємо, що цей відтінок прямо зв'язаний із поняттям (наприклад, у слів *батьківщина*, *прапор*, *слава*), то вульгарні є носіями соціальних моментів, зокрема «низького».

У певній частині підручника «Русский литературный язык первой половины XIX века. Лексика и общие замечания о слоге» (1957) простежуємо зміну соціально-часових оцінок: у період діяльності академіка Булаховського усе знижене, пов'язане з чужим для літературного вжитку, з етичною оцінкою «поганий тон», маркується як вульгарне. Ця характеристика ближча до етимологічного значення латинського *vulgaris* 'звичайний, простий', а не енциклопедичного потрактування вульгаризму як чогось грубого, брутально-лайливого в літературній мові [14].

До проблеми вульгаризації один із основоположників української лінгвостилістики звертався не раз. Відповідні фрагменти його статей, розділів у підручниках виявляють часові зміни в аксіології, сприйманні

семантики та оцінного ореолу слова. Наприклад, у «Курсі російської літературної мови», виділяючи вульгаризми з-поміж класів стилістично маркованих слів, Леонід Арсенійович, по-перше (історико-культурний чинник), зауважив про те, що це лексичний клас, в історичній ретроспективі пов'язаний із т. зв. «буршикозним способом мови», з манерою спілкування семінаристів, а отже, з середовищем, де змішувалася мова різних соціальних кіл — «висока» і «низька»; по-друге (психолінгвальний чинник), із власне стилістичного погляду варваризми є проявом дурного або фамільярного тону, невміння чи небажання мовця залишатися в колі «пристойної лексики літературної мови» [3: 38—39]. Серед прикладів російського лексикону наведено слова на зразок *халтура*, *шамати*, *підхарчуватися* тощо. Аналогічні слова в сучасному українському лексикографічному реєстрі мають ремарку *розм., діал.*, і відповідники слів *пузо* (*брюхо*), *під'їхати* ('до кого-небудь підійти з пропозицією, знайти підхід до кого-небудь') і до сьогодні зберегли відтінок фамільярності. Отже, з часом стилістичне маркування т. зв. вульгаризмів або не змінилося, або в оцінці стилістичної градації дещо нейтралізувалося, «пом'якшилося».

Деякі застереження щодо емоційного та афективного значень морфологічних форм дієслів та займенників [5: 193—194], подані в «Нарисах», учений розвивав на історичному російськомовному матеріалі, зауважуючи про стилістичні функції епітетів, прикладкових конструкцій, дієслів, займенників, прислівників, вигуків і часток [10: 440—487].

Увага Леоніда Арсенійовича була прикута й до проблеми стилістичного синтаксису. У ретроспекції він представив особливості застарілих і стилістичних (естетичних) норм порядку слів у текстах XVII—XIX ст., пов'язаних із контактністю — неконтактністю слів у реченнях: висунутий наперед родовий відмінок іменника як засіб стилізації ділової мови, як властивість поетичної мови певного періоду; розташування дієслова в кінці речення як засіб ритмічної організації мови; розташування дієприкметника, прикметника та присвійного займенника за іменником як прийом ритмізації та увиразнення ознаки та ін. Із стилістичного синтаксису російської літературної мови початку XIX ст. найбільша увага прикута до явища «вільна непряма мова» у функції засобу оповідання, до прикладки в мові поезії, культивування займенника 3-ї особи, до спадних порівнянь.

На особливу увагу заслуговує диференціація прийомів стилістичної інтимізації у поетів та белетристів: 1) звертання до героїв оповідання як вираження авторського співчуття до того, що вони думають, переживають; 2) наказовий спосіб як запрошення читача подумати, зважити, оцінити те, що повідомляє автор; 3) оповідна функція займенника *ми*; 4) уявний діалог між читачем та автором [11: 424—443, 444—463]. У підручнику «Курс російської літературної мови» (1949) академік Булаховський залишив зауваги про стилістичний відбір синтаксичних засобів, зокрема еліптичних речень, стилістичних фігур — плеонастичних, анаколупів як спеціальних, художньо обґрунтованих порушень звичай-

них, правильних конструкцій, хіазм, синтаксис усної та писемної мови, вплив жанру мови на його синтаксичну структуру.

Стилістика тексту. Рівнева лінгвостилістика в потрактуванні Л.А. Булаховського прислужилася до формування деяких текстових категорій. У його науковому доробку є праці, виконані на межі теорії словесності та мовознавства. Саме їм завдячуємо, коли йдеться про початки в обґрунтуванні текстових категорій «ритмічність мови», «інтимізація» (на сьогодні найширше ця проблема розкрита у праці А.В. Корольової [13]), «повістевість», «прозаїзм».

Ще у 30-ті рр. ХХ ст. в одній із лекцій з «Основ мовознавства» вчений акцентує увагу на ритмічності мови [9]. Поряд із фонетичними властивостями ритму мови виділяє роль тональності, яка «підкреслює загальну природу цілої думки, висловленої в реченні» [9: 124]. Характеристичні функції тональності диференціює як тональність перелічування, заспокоєння, зворушення; підкреслює властивість тональності передавати настроєві стани мовців.

У цей же період у розвідці «Максим Рильський — поет-патріот» (1946) актуалізує питання «ритмомелодичної організації складних масивів» вірша, про яку йдеться з опертям на поняття *тон*, *домінанта*, із застосуванням оцінних кваліфікацій щодо ідіостилю поета — просторовість, емоційність, легкість, гармонійність, витонченість, естетичність. На особливу увагу у творчості поета, на думку вченого, заслуговують періоди («будови надстрофічні», «великі віршові єдності»). За будовою вони «класично прозорі попри свій просторовий обсяг, до того дуже цікаві своєю стрункістю, зокрема у тих випадках, коли поет відходить від системи звичайних фраз-рядів (анафоричного типу)» [4]. Рильський, за відзначенням дослідника, «займає своє почесне місце не тільки як багата художня індивідуальність, але й як майстер мови, що прекрасно володіє всіма засобами народної мови в її живих фактах і в її так само живих творчих тенденціях. Він довів як поет з усією переконливістю факту, що українська мова має все потрібне для повного, художнього висловлення як ідей, образів, емоцій, що органічно зросли на рідному українському ґрунті, так і всього, що зросло на ґрунтах чужих: від культури Сходу до холодної витонченості французького класицизму XVII віку» [Там само]. У зазначеній праці використав метод контекстуального аналізу, спрямований на визначення ваги окремих мовних категорій, що мав широке впровадження в подальшому багатьма науковцями.

Згодом, у 40-х рр. ХХ ст., акад. Булаховський обґрунтував широке й вузьке розуміння поняття *інтимізація* («Мовні засоби інтимізації в поезії Тараса Шевченка», 1942). Саме в зазначеній статті запропонував під такою «настановою» розуміти «художні засоби щільніше зблизити самого поета із зображуваним», а також «своєрідне збудження читача — поділити з автором елементи його творчої праці, ближче ввійти в коло його почуттів і настроїв, зробившись ніби учасником самого живого процесу художнього вибору» [2: 573]. Цю лінгвостилістичну (вживає

саме це означення — С. Б.) особливість української мови характеризує як можливість «за допомогою займенника **той, та, те (отой, ота)**, вжитого не в прямому його — вказівному значенні, створити значення своєрідної умовної аперцепції — перекинути місток від слухача або читача до предмета як такого, що може був колись знайомий, може стосується до кола вражень трохи забутих, але порівняно легко відновлюваних, як такого, що про нього якимось-то знають саме вони обоє — той, хто говорить (пише), і той, хто слухає (читає)» [2: 573]. Отже, на прикладі мови Шевченка дослідник уперше в українському мовознавстві говорить про психологічну функцію займенника, який збуджує уявлення, емоції, стає у контексті носієм психологічного змісту (згадування, пригадування чогось).

Крізь усю теорію *стилю*, якою вона могла бути в перші десятиліття ХХ ст., Леонід Арсенійович провів і константу вибору та komponування мовних засобів виразності й ідею психологічної основи творчості письменника, психологічного забарвлення задуму, психологічної глибини власного цілого в кожного автора.

На теренах Києва науковець зініціював створення фундаментальної праці «Курс сучасної української літературної мови» (1951), редактором якої був. Свій величезний досвід та ерудицію спрямував і на такі вагомні праці, як дослідження мови українських письменників-класиків (Т. Шевченка, М. Рильського [4] та ін.), що дали підстави вважати вченого фундатором школи історії літературної мови і лінгвостилістики в Україні.

На сьогодні теоретичні засади праць Л.А. Булаховського в галузі загального мовознавства, історії літературної мови та стилістики сприймаються так само сучасно, як і сто років тому. Вони не втрачають актуальності, адже книжна культура, стимульована естетичними потребами людини, у кожний час має свої прояви, особливості, підходи до вивчення яких чи то вдосконалюються, чи то оновлюються, варіюються, відображаючи дослідницький почерк наукової мовної особистості. Осягнення наукового доробку фундаторів української лінгвостилістики уможливорює побудову наукознавчої парадигми розвитку знання про стиль і час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булаховський Л.А. Вибрані праці в п'яти томах. Київ, 1975. Т. 1. Загальне мовознавство.
2. Булаховський Л.А. Вибрані праці в п'яти томах. Київ, 1977. Т. 2. Українська мова.
3. Булаховський Л.А. Курс русского литературного языка. Киев, 1949.
4. Булаховський Л.А. Максим Рильський поет-патріот. *Вибрані праці: в 5-ти т.* Київ, 1977. Т. 5. С. 594—600.
5. Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. Київ, 1955.
6. Булаховський Л.А. Основи мовознавства. Харків, 1928—1929.
7. Булаховський Л.А. Основи мовознавства. Лекція II. Соціальна природа мови. Харків, 1931. С. 33—35.
8. Булаховський Л.А. Основи мовознавства. Лекції III—IV. Стилiстичні засоби мови. Харків, 1931. С. 36—60.
9. Булаховський Л.А. Основи мовознавства. Лекція VI. Ритмо-мелодика. Харків, 1931. С. 121—133.
10. Булаховський Л.А. Русский литературный язык первой половины XIX века. Лексика и общие замечания о слоге. Киев, 1957.

11. Булаховский Л.А. Русский литературный язык первой половины XIX века. Киев, 1948. Т. 2. С. 424—463.
12. Єрмоленко С.Я. Лінгвостилістика в контексті загального мовознавства. *Мовознавство*. 2017. № 4. С. 20—27.
13. Корольова А.В. Типологія наративних кодів інтимізації в художньому тексті. Київ, 2002.
14. Ленець К.В. Вульгаризм. *Українська мова. Енциклопедія*. Київ, 2000. С. 84.

REFERENCES

1. Bulakhovsky, L.A. (1975). Selected works in five volumes. Vol. 1. General linguistics. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
2. Bulakhovsky, L.A. (1977). Selected works in five volumes. Vol. 2. Ukrainian language. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
3. Bulakhovsky, L.A. (1949). The course of the Russian literary language. Kyiv: Radyans'ka shkola (in Rus).
4. Bulakhovsky, L.A. (1977). Maxim Rylsky poet-patriot. *Selected works in five volumes*, 5, 594—600. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
5. Bulakhovsky, L.A. (1955). Essays on general linguistics. Kyiv: Radyans'ka shkola (in Ukr.).
6. Bulakhovsky, L.A. (1928—1929). Fundamentals of Linguistics. Kharkiv: Vseukrayins'ky zaochny instytut narodnoyi osvity (in Ukr.).
7. Bulakhovsky, L.A. (1931). Fundamentals of Linguistics. Lecture II. The social nature of language. P. 33—35. Kharkiv (in Ukr.).
8. Bulakhovsky, L.A. (1931). Fundamentals of Linguistics. Lectures III—IV. Stylistic means of language. P. 36—60. Kharkiv (in Ukr.).
9. Bulakhovsky, L.A. (1931). Fundamentals of Linguistics. Lecture VI. Rhythmic melody. P. 121—133. Kharkiv (in Ukr.).
10. Bulakhovsky, L.A. (1957). Russian literary language of the first half of the XIX century. Vocabulary and general notes about syllables. Kyiv: Izd-vo KGU im. T.H. Shevchenko (in Ukr.).
11. Bulakhovsky, L.A. (1948). Russian literary language of the first half of the nineteenth century. Kyiv: Radyans'ka shkola. Vol. 2. P. 424—463 (in Ukr.).
12. Yermolenko, S.Ya. (2017). Linguistics in the context of general linguistics. *Linguistics*, 4, 20—27 (in Ukr.).
13. Koroleva, A.V. (2002). Typology of narrative codes of intimation in artistic text. Kyiv: Vydavnychiy tsentr KNLU (in Ukr.).
14. Lenets', K.V. (2000). Vulgarism. *Ukrainian language. Encyclopedia*. P. 84. Kyiv (in Ukr.).

Статтю отримано 14.11.2019

Svitlana Bybyk, Doctor of Philology,
Leading researcher of the Department of Stylistics,
Culture of the Language and Sociolinguistics,
Institute of the Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine
4 Hrushevskiy St., Kyiv 01001, Ukraine
E-mail: sbybyk2016@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-9765-497X>

THEORETICAL FOUNDATIONS OF UKRAINIAN LINGOSTYLISTICS IN THE PRODUCT OF LEONID ARSENIIOVYCH BULAKHOVSKYI

The article analyzes the contribution of academic works of Academician L.A. Bulakhovskyi in the development of linguistic stylistics. The article presents the review of research in the field of language history, the theory of literature (poetics), general linguistics, modern Ukrainian literary language, and the Russian literary language of the first half of the nineteenth century, which represent the formation of theoretical and practical principles of linguistic style and its directions (structural stylistics, stylistics of artistic language, poetics, sociological stylistics, historical stylistics). The importance of worked out criteria of literary language development according to the stylistic level of language was noted; differentiation of styles; Classification of vocabulary and phraseology from a stylistic point of view, studies of stylistic syntax as an object of history of

language and stylistics; the distinction between the individual linguistic style and social style, the experience in the study of the language of the work of art in diachrony and synchrony. It was emphasized that the researcher constantly emphasized that the subject of linguistic stylistics is the semantic and emotional value of the work.

Through the whole theory of style, which she could have been in the first decades of the twentieth century, Leonid Arseniiiovych also conducted a constant choice and layout of linguistic means of expressiveness. He advocated the idea of the psychological basis of creativity of the writer, the psychological color of the plan, the psychological depth of the whole of each author.

On the territory of Kyiv, he initiated the creation of a fundamental work "The Course of Modern Ukrainian Literary Language" (1951).

Studies of the same language of Ukrainian classical writers (T. Shevchenko, M. Rylskyi, etc.) gave grounds to consider the scientist as the creator of the linguistic school of the history of literary language and linguistic stylistics in Ukraine.

Keywords: *L.A. Bulakhovskiy, linguistic style, artistic language, stylistic means of speech, rhythm melodic, intimization, poetic, vulgarism.*